

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

תוכן

- א. כאן בגופן שלנו כאן בגופן שלהן ... ספרים נכתבים בכל לשון ... רבותינו לא התירו שיכתבו אלא יונית.....1
- ב. מעשה בתלמי המלך.....4

דף ט.

א. כאן בגופן שלנו כאן בגופן שלהן ... ספרים נכתבים בכל לשון ... רבותינו לא התירו שיכתבו אלא יונית

כבר התבאר לעיל דף ה: שאין¹ כותבין תפילין ומזוזה אלא בכתב אשורית² כלומר כתיבת סת"ם, ובלשון הקודש, ובדיו המיוחד לכתיבת סת"ם, והתירו בספרים לכתוב אף ביוני בלבד³. וכבר נשקע יוני מן העולם ונשתבש ואבד לפיכך אין כותבין היום שלשתן אלא אשורית, כלומר בכתיבת סת"ם.

ולפיכך מעיקר הדין⁴ אסור⁵ לכתוב את התנ"ך בלשון לע"ז, ואת התרגום שמקרא אין לכתבו בלשון הקודש⁶, או בכתב שאינו כתב אשורי, או לכתבו בסתם דיו אפילו שחור⁷, ואפילו בשביל גר שאיננו יודע לשון הקדש, ואם הועתק לשאר לשונות או נכתב כתב שאינו אשורי, אפילו כתובים מכתבי

¹ רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א הלכה יט

² והוא הכתב שאנו כותבים בו ספרי קודש היום והוא הכתב שהיו בלוחות, ונקרא אשורי שהוא המאושר שבכתיבות לפי שאינו משתנה ולא יפול בו דמיון לעולם לפי שאותיותיו בלתי מתדמות, ולפי שאינו נדבק אות באות בשיטת כתיבתו, ואין כזה שאר הכתיבות. ביאור חדש שם

³ ועיין טורי אבן בסוגיין דהא דתנן ספרים נכתבין בכל לשון ולרשב"ג יונית ואפי' ס"ת בכלל היינו בכותב להתלמד בו אבל לשם מצות כתיבת ס"ת ודאי אין יוצא י"ח אלא בכתובה בלה"ק.

⁴ הגהות מיימוניות שם מרבינו יואל הלוי, וכן הוא לשון ברמב"ם הלכות שבת פרק כג הלכה כג מותר להציל כל כתבי הקדש ... והוא שיהיו כתובין אשורית ובלשון הקדש אבל אם היו כתובין בכל לשון או בכתב אחר אין מצילין אותן אפילו היה שם עירוב, ובחול אסור לקרות בהם אלא מניחן במקום התורף והן מתאבדין מאליהן. וכן במ"ב שלד יא

⁵ ובטורי אבן בסוגיין מסופק שם אם האיסור מדאורייתא בשאר לשונות ביונית כדאיתא התירא מקרא יפת וכו' או האיסור מדרבנן וקרא אסמכתא.

⁶ וכרמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ט הלכה ז "תרגום שבעזרא ושברניאל הרי הוא מכלל כתבי הקדש, אבל תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום או שכתב כתבי הקדש בכתב עברי אינן מטמאין את הידים עד שיהיו כתובים אשורית על העור ובדיו"

⁷ אם אינו דיו שכתב לכתובת ס"ת. מ"ב שלד ס"ק לא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

הקודש אסור לקרות בהם אלא מניחין במקום התורף והן מתאבדין מאליהן. מלבד תרגום יונתן ואונקלוס או תורה שבעל פה שמותר לכתוב⁸ ומותר לקרוא⁹.

ובזמן הזה שנתמעטו הלבבות, כי נתמעט הדעת והזכרון, הותר לכתוב ולהדפיס הכל, אפילו תורה שבעל פה, וכן תורה שבכתב, בכל כתב¹⁰ ובכל לשון, ואפילו בסתם דיו, עבור אלו שאינם בקיאים בלשון הקודש¹¹, כדי שיבינו כל העם את דברי התורה¹², כי אין הכל בקיאים בלשון הקודש. וסמכו כל זה על מה שנאמר (תהילים קיט פסוק קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך, ולכן קורין בהם ומצילין אותן מפני הדליקה בשבת.

אולם גם בזמן הזה אסור לכתוב את התנ"ך בלשון הקודש ובכתב אשורי בסתם דיו, אם כותבו על קלף, ואם נכתב אסור לקרוא¹³. אך אם כתבו על נייר וכדומה מותר לקרוא ואף לכתוב¹⁴.

אולם גם מה שהותר לכתוב בכל לשון או כתב, אינו אלא בשפה המדוברת באותו המקום, אבל לכתוב בשפה שאינה מדוברת ורוב העם אין מבינים אסור, ואם כתב אסור לקרוא ואין להצילו מן הדליקה בשבת¹⁵.

⁸ וגם תורה שבעל פה מעיקר הדין היה אסור לכתוב. ואם כתב תורה שבעל פה, אין קורין וגם אין מצילין אותן בשבת מפני הדליקה. אך מכין שנשתכחה תורה מישראל, ועת לעשות לה' התירו לכתוב תורה שבעל פה וממילא מותר גם לקרוא ומצילין מפני הדליקה. מ"ב שם לא ועיין שו"ת התם סופר חלק א (אורח חיים) סימן רח "ממתכרי ספרים החדשים אומר, כל המחבר ספר ומתערב במחשבתו לגדל שמו, רבצה בו האלה האמורה במילי דאבות [פ"א מ"ג] נגיד שמא אבד שמא, ולא תעשה ידיו תושיה להוציא מחשבתו אל הפועל כי יבואו מבקרי מומין ויחפשו וימצאו, מלבד שהוא עובר איסור דאורייתא דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן ולא הותר אלא משום עת לעשות לה' [כניטין ס' ע"א] ואם איננו עושה לה' הרי איסורו במקומו עומד. ולעומת זה, היודע בעצמו כי כל מגמתו לשם הי"ת להגדיל תורה ולהאדירה ורק מונע בר מפני חשש מבקרי מומין ומלעינים ומלעיבים במלאכי ה', עבירה היא בידו, וכשם שיקבל עונש על הדרישה הנ"ל, כן יענש זה על הפרישה, אחז"ל [גדרים ס"ב ע"א] עשה דברים לשם פעלן ודבר בהם לשמן".

⁹ ותרגום של אונקלוס ושל יונתן בן עוזיאל הרמב"ן והרשב"א ז"ל הסכימו שמצילין אותן היום וכן תורה שבע"פ לפי שהותרו לכתוב בזמננו משום עת לעשות לה' הפרו תורתך. מגיד משנה הלכות שבת שם.

¹⁰ כיון שאין הכל בקיאים לכתוב כתב אשורית וישתכח תורה אם יקפידו על כך כמבואר במג"א שלד יז ועיי"ש שלא פסיקא ליה דבר זה.

¹¹ אולם אם בקיאים אין היתר לכתוב. ביאור הלכה שלד סעי' יב ד"ה בקיאים

¹² ועיין חזו"א או"ח ס' יד שאם נכתב ל ידי חכם בלשן ולא מופלג בתורה גם לדידן אין מצילין וא"כ אסור אף לקרוא ועיי"ש שדן לכאורה שבמקום שאפשר יש לכתוב תנ"ך על הספר ובדיו אפילו אם צריך לכתוב בלשון אחר ועיי"ש שאהעלה שכיון שיש בו טורח אפשר אין חייב. שאחרי שהותר לכתוב תנ"ך שלא כהלכתו ולקרות בו, אין אנו רגילים לשער בכל שעה ושעה אם אפשר לקרות בתנ"ך כשר, שלא המריחו בדבר, מפני שגם זה בכלל עת לעשות לה'.

¹³ מ"ב שם לב

¹⁴ שער הציון שם ס"ק לו

¹⁵ שהרי לא הותר משום עת לעשות לה' אלא כדי שיבינו ואם אינם מבינים למה ליה לכתוב. מ"ב שם לה

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

ואפילו להמקילים הוא רק משום עת לעשות לה'¹⁶, ולכן מי שיכול ללמוד מספרים שנכתבו בלשון הקודש ולומד בשאר לשונות, הרי לגביו אין כאן עת לעשות לה' ואסור לו ללמוד משאר לשונות, ואם עובר הרי הוא עובר גם על (במדבר טו פסוק לא) כִּי דְבַר יְקֻזְק בְּזָה, שמניח לשון הקודש שניתנה בו תורה, ובוחר בלשון וגופן של גוים לשון ערומים חס ושלום.

וגדולה מזו כתב רבינו הגדול החתם סופר¹⁷ שלמה ילמדו את בניהם לשון לועזית ולא יבינו התפילות, ואחר כך יצטרכו להעתיק התפילות ללשון לועזית, מוטב שילמדו הבנים לשון הקודש וממילא יבינו התפילות, ולא יצטרכו לשנות ולהעתיק התפילות. והיה ראוי לתקן כלימוד הראשון שילמדו לשון קודש, וממילא יוכל ללמוד בכל ספרי קודש, כפי שקבלנו התורה מסיני בלשון אשורית ובכתב כביכול, שכתב בלשון הקודש שאמרו ז"ל (שבת דף ק"ה ע"א) 'אנכי נוטריקון אנא נפשאי כתבית יהבית, ולמה לא ילמדו באותו לשון שנתנה לנו התורה ובאותו כתב, וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל (שמות ל יג) שזה סגולה לזכות לאור התורה¹⁸.

ופשוט שאפילו בשפה המדוברת, אסור להעתיק או לתרגם את התורה עבור שאינם יהודים, כדלהלן.

וספרי קודש שנכתבו על ידי גוים אפילו מועתקים מספרים שלנו מילה במילה, יש להסתפק אם מותר לקרוא בהם, ואם צריכים גניזה¹⁹.

יש שכתב שאין לכתוב הלכות ודברי תורה בלשון לע"ז ובכתיבה לועזית כלל וכ"ש שלא לפרסמם²⁰.

להלן דף כו: יבואר שספר תורה קדושתו חמורה וס"ת שבלה, מניחין אותו בכלי חרס, וגונזין אותו בקבר ת"ח וכן הדין בגביאים וכתובים. אך ספר²¹ תורה תפילין או מזוזות שנכתבו שלא בכתב אשורית (כתב סת"ם) או שלא בלשון הקודש או שלא נכתבו בדיו, אין בהם קדושת כתבי הקודש, ואפילו שם השם שנכתב בהם אין בו קדושת כתבי הקודש אלא הרי הוא כשאר ספרי קודש.

¹⁶ בבה"ל שם בשם הר"ן, ושו"ת משנה הלכות חלק יט סימן ריו, ועיי"ש שהוכיח שדעת כמה ראשונים שגם בזמן הזה אין לכתוב בלשון לע"ז

¹⁷ בשו"ת ח"ו סי' פו עיי"ש שהאריך בכל מיני שינויים שרצו להנהיג בכדי להנגיש את התפילה וקריאת התורה לבני דורו והוא התנגד לכך נהרצות.

¹⁸ וכן אני אומר למה לכל הבעלי תשובות להעתיק להם התורה ללשון העמים, מוטב שילמדו אותם לשון הקודש והם ילמדו בספרי הקודש, שו"ת משנה הלכות שם.

¹⁹ דהא לא שרי לכתוב בלשון אחר ובכתב אחר אלא משום עת לעשות לה' ולהם מי התיר ועיין במ"א שהאריך עוד בזה. מ"ב שם יא

²⁰ שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן קלה וז"ל "מה שהמציא לי הקונטרס האנגלי לא עיינתי בו כי אין דעתו נוחה לכתוב הלכות באנגלית בפרט לפרסם בעתונים וכיוצא בו שמלבד שהתורה נתנה באשורית ובה נהגה יש בזה שיראו הגוים דברים שאין לפרסם שמשם ילמדו לשנאת ישראל וגם לפעמים הכותב מתכוין נגד הקוראים שימצא חן בעיניהם או משום איבה ולא יכול לכתוב כהלכה כיון שיש לו איזה שום נגיעה"

²¹ ש"ך יו"ד קע"א, שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שסה

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

ולא יקראו כתבי הקדש אלא אם היו כמו שניתנו משמים בכתב אשורי ולשון הקדש. ובשעה שיצאו מכלל שני התנאים האלה פסקה מהם הקדושה²².

ב. מעשה בתלמי המלך

יש ימים²³ שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם²⁴. וכל המתענה בהם מובטח לו שהוא בן עוה"ב²⁵, ומכלל ימים אלו שמונה בטבת, שנכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך, והיה חשך בעולם שלשה ימים. מכיון שאסור ללמוד התורה ולתרגמה לאומות העולם.

ואם כי אנוסים היינו בזה, וגם הלשון יוני כבר אמר נח עליו יפותו של יפת ישכון באהלי עם כל זה עולם חשך בעדינו. ומה נאמר ומה נדבר על הפרצות המתגברות בדורינו בהעתקת התורה בלי שום אונס והכרח, וכל אשר יתאמץ יותר בזה לחכם יחשב, והם קדמונינו בימי תלמי היה עיניהם פקוחות וראו את הנולד, לכך היה העולם חשך בעדם שלשה ימים, אבל אנחנו כבר כסה ענן האולת את עינינו ואנחנו שרוים בחושך ולא אור, ולכן אין אנו מרגישים אם העולם חושך או לא, ואין שוטה נפגע [שבת י"ג ע"ב]. והרבה היה להוכיח בדבר זה, אבל בעונותינו הרבים כבר פשתה המספחת בדור, ומן השמים ירחמו להאיר עינינו בתורה, ולשלוח מרפא לשון עץ החיים²⁶.

²² שו"ת ר' יהושע הנגיד הלכות שבת כג

²³ שו"ע או"ח תקפ

²⁴ ועל אף שיש שלא ערכו נישואין בימים אלו רבים אינם נמנעים מלערוך נישואין בימים אלו וכדחזונו בדברי הרמ"א והפוסקים סי' תקע"ג בענין תענית חתן בר"ח ניסן ובכ"ח כסליו ולא כתבו שיש להימנע מנישואין בימים אלו

²⁵ כף החיים שם ד מהכל בו

²⁶ הקדמות לצל"ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

אסור ללמד או לתרגם את התורה כדי שילמדו ממנה הנכרים וכ"ש שאין ללמדם²⁷. אולם דעת קצת פוסקים²⁸ דתורה שבכתב מותר ללמוד עם הנכרים, ורק תורה שבע"פ אסור. וי"א²⁹ שרק טעמי וסודות התורה אסור למסור להם אבל מצות ופירושה מותר. וי"א³⁰ שאם הנכרי חקירתו לדעת לבא אל תכלית שלימות תורתנו עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר, וכ"ש אם עוסק ומקיים עקרי מצותיה לשמה אף בשאר חלקים שבה שלא מז' מצות, מותר. ויש מתירים דברים שאינם מצות מותר ללמוד להם³¹.

²⁷ כמבואר בהגינה יג. ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לנכרי, שנאמר לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום, וכ"מ לשון הרמב"ם פ"י מה' מלכים ה"ט וז"ל עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהם בלבד וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול וכו' כללו של דבר אין מניחין אותו לחדש וכו' אלא או יהי גר צדק ויקבל כל המצות או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע ואם עסק בתורה או שבת או חדש דבר מכין אותו ועונשין אותו ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה ע"ז אבל אינו נהרג ועיין בש"ג בפ"ק דע"ז בלשון ריא"ז וז"ל "בפ' ד' מיתות עו"כ שעוסק בתורה חייב שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה לנו ולא להם והרי הוא בכלל גזל שהוא גזול ירושתינו, ונראה בעיני שישראל המלמדו הרי הוא עובר על לפנ"ע ולא נאמר זה אלא בתורת משה ומצותיה שנצטוו בהן ישראל אבל נביאים וכתובים נראה בעיני שמותר ללמדו שרואה בהן נחמות האמורים לישראל ותשובות שראוי להאמין לאפיקורסים וע"י כן אפשר שישלים דרכו וכו' ע"ש.

²⁸ בשו"ת מהרי"א יו"ד סי' ד ובנו הגאון ז"ל כתב שם בהג"ה על דברי אביו וז"ל לע"ד הא דאסור ללמוד תורה לעכו"ם היינו רק בתורה שבע"פ שאינה בכתב רק נמסרה לישראל בע"פ מפה לאוזן אבל תורה שבכתב בודאי נמסרה לכל כדמצינו במדרש ובגמ' שהקב"ה גילה את התורה לכל אומה ולשון וכן הוא במהר"ן חיות סוטה ל"ה

²⁹ כ"מ במהרש"א ח"א הגינה שם ובבאר שבע סי' י"ד

³⁰ מאירי סנהדרין נמ.

³¹ ועיין בכל זה בשו"ת משנה הלכות חלק ה סימן קעב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>